

חזרה למבחן בגרות תנ"ך נושאים לבגרות

המרגלים:

המרגלים חזרו ואמרו על הארץ דבר טוב שהיא ארץ זבת חלב ודבש, אבל גם הוסיפו דבר רע שזאת ארץ אוכלת יושביה. הם הביאו פירות מהארץ להראות לעם, כוונתם הייתה להראות שבארץ יש פירות משונים, וכמו שהפירות משונים גם העם שם משונה.

לפי הרמב"ן המרגלים לא שיקרו, אלא הם אמרו את המילה "אפס", וכוונתם הייתה שאפילו הקב"ה לא יוכל לנצח את העם היושב בארץ.

מיד אחרי העונש על חטא המרגלים הקב"ה מצווה את מצוות הפרשת חלה, זאת מצווה שאפשר לקיים רק בארץ ישראל, הסיבה הייתה שהעם היה בטוח שהם יותר לא יכנסו יותר לארץ. לכן נתן להם הקב"ה מצווה שאפשר לקיים רק בארץ, כדי לתת להם תקווה שהם כן יכנסו.

בנות צלפחד

בנות צלפחד באו למשה ואמרו לו: שאבא שלהן מת ואין להם אחים, ולפי התורה, רק הבנים מקבלים נחלה וחלק בארץ.
הם ביקשו שיתנו להן את הנחלה של אבא שלהן.
משה לא ידע מה לומר להן, כיוון שהקב"ה גרם לו לשכוח את ההלכה. למה? כיוון שקודם לכן אמר משה לעם, כל מה שקשה תביאו אלי ואני אפתור לכם. הקב"ה החשיב לו את זה כגאווה, והשכיח ממנו את ההלכה של בנות צלפחד.

הקב"ה אמר למשה: "כן בנות צלפחד דוברות" הם צודקות, ובגלל שאין להם אח, תן להן את הנחלה של אבא שלהן. בנות צלפחד היו משבט מנשה, שבט מנשה טען שזה לא הוגן כיוון שאם בנות צלפחד יתחתנו עם מישהו משבט אחר, הנחלה של השבט תעבור לשבט אחר, לכן הם ביקשו שבנות צלפחד יתחתנו רק עם בעלים משבט מנשה. על פי התורה, כל אחד צריך לשמור על הנחלה שהוא קיבל ולהעביר אותה לילדים שלו. לכן גם בהמשך, נראה בסיפור נבות הכרמלי שכאשר אחאב ביקש ממנו את הכרם שלו, הוא לא היה מוכן לתת ואמר שזה נחלת אבותיו. זה לא היה המקרה הראשון שמשה לא ידע מה ההלכה, מקרה אחר הוא מקרה פסח שני, שם אנשים שלא חגגו את הפסח כיוון שהיו טמאים, באו למשה וביקשו לחגוג פסח במועד אחר. משה לא ידע מה להשיב להם, ואמר להם לחכות עד שהוא ישאל את ה'. שם השיב לו ה', שמי שהיה טמא או בדרך רחוקה יכול לחגוג פסח בתאריך יד' באייר.

ספר מלכים

שלמה התחתן עם נשים נכריות רבות שהיו נסיכות ובנות מלכים, המטרה שלו הייתה לגייר אותן ואת העם שלהן. זה לא היה לטובתו, כיוון שהן החטיאו אותו וגרמו לו לבנות בתים לעבודה זרה בירושלים. בגלל ששלמה חטא, העניש אותו הקב"ה במידה כנגד מידה. אמר לו הקב"ה: "אתה עבדת לשמש וירח שהם עבדים שלי, אני אקרע את הממלכה ממך ואתן אותה לעבד שלך". אחיה השילוני היה נביא הוא פגש את ירבעם העבד של שלמה בשדה, הוא לקח חולצה וקרע אותה ל12 חלקים, הוא

נתן לירבעם עשרה חלקים ואמר לו שהקב"ה יקרע את הממלכה משלמה ויתן לירבעם להיות מלך על עשרה שבטים.

אחרי ששלמה מת עלה לשלטון הבן שלו רחבעם, כאשר בא רחבעם לעם בפעם הראשונה, העם ביקש ממנו שיוריד להם את המיסים. רחבעם ביקש לשאול את היועצים שלו הוא שאל את הזקנים והם אמרו לו תקשיב לעם ותוריד מיסים, לאחר מכן הוא שאל את הצעירים החברים שלו, והם אמרו לו: "אל תקשיב לעם ואל תוריד מיסים." רחבעם הקשיב לחברים הצעירים שלו, ולא הוריד מיסים.

קריעת בגדים מופיעה בעוד מקומות בתנ"ך. דוד המלך היה זקן ושמו עליו בגדים כדי לחמם אותו, אבל הבגדים לא חיממו אותו. הסיבה הייתה בגלל שהוא קרע את הבגד של שאול וזה נחשב לו כזלזול בבגדים, ולכן אחר כך כשהוא היה צריך בגד לחמם אותו הבגד לא חימם אותו. מכאן לומדים שאסור לזלזל בחפצים אפילו שהם דוממים.

כרם נבות

אחאב המלך ביקש מנבות את הכרם שלו והציע לו בתמורה כסף או כרם אחר, נבות סירב ואמר שזאת נחלת אבותיו והוא לא יכול למכור אותה.

אחאב היה עצוב ואשתו אמרה לו אני אתן לך את הכרם. מה היא עשתה? היא לקחה שני עדי שקר שהעידו שנבות קילל את המלך ואת ה', ובגלל זה לקחו את נבות הרגו אותו ונתנו את הכרם לאחאב.

אליהו בא לאחאב ואמר לו: "הרצחת וגם ירשת" לא מספיק שרצחת את נבות גם ירשת את הרכוש שלו?! בתחילה קרא

אחאב לאליהו אויב שלי, אבל אחר כך הוא עשה תשובה שם
על עצמו שק והצטער מאד.

בפרקים קודמים ראינו ששלמה ביקש לקבל חוכמה כדי
לשפוט את העם ואילו כאן אחאב ביקש את הכרם לעצמו. זה
מראה על ההבדל ביניהם, שלמה הוא מלך שדואג לכלל
ואילו אחאב הוא מלך שדואג רק לעצמו. מלך ישראל, צריך
להיות כזה שדואג לטובת הכלל לפני הטובה שלו.

מקומות ומקרים

נחל כרית - שם היה אליהו בזמן הרעב.

כדי מים - אליהו מילא שפך כדי מים על המזבח בכרמל

עגלים מזהב - ירבעם בני שני עגלים מזהב.

ירושלים - ירבעם ביטל את העליה לרגל לירושלים

כהנים - ירבעם אמר שכהנים לא חייבים להיות משבט לוי.

מרכבות אש - אליהו עלה לשמים במרכבות אש.

חרב - שלמה ביקש חרב במשפט שלמה עם התינוקות.

פי שניים - אלישע התלמיד של אליהו ביקש פי שניים כוח

מאליהו.

סעיפים - אליהו אמר לעם ישראל עד מתי אתם פוסחים על

שני הסעיפים.

נחל קישון - אליהו שחט שם את נביאי הבעל

שכם - המליכו שם את ירבעם למלך

1. מה השיב משה לאנשים שלא חגגו פסח ראשון ושאלו: "מה איתנו?"

תשובה

משה לא ידע מה להשיב להם וביקש מהם להמתין עד שישאל את ה'.

2. מה למד רש"י מכך שמשה ביקש מהם להמתין עד שישאל את ה' מה לעשות?

תשובה

רש"י מדמה את משה לתלמיד ששואל את הרב שלו, וברור לו שהרב יקשיב ויענה מיד. מכאן הוא לומד שמשה יכל לדבר עם ה' מתי שירצה.

3. מה פירוש המשפט מגלגלים זכות על ידי זכאי וכיצד זה קשור לפסח שני?

תשובה

פירוש המשפט הוא שמי שיש לו זכויות מזכים אותו בעוד זכויות. במקרה של פסח שני, משה היה צריך לומר את הדינים של פסח שני, אך כיוון שהיו אנשים שהיו מוטרדים שלא יכלו לקיים את מצוות פסח, גלגל הקב"ה שדיני הפסח השני והפרשה יקראו על שמם.

4. מצא עוד מקום בו מוזכר שבחו של משה שלא ידע את ההלכה ושאל את ה'?

תשובה

מקרה נוסף בו משה לא ידע את ההלכה ושאל את ה' לקבל תשובה, הוא המקרה של בנות צלפחד.

5. מה השבח של ישראל במקרה פסח שני?

תשובה

השבח שלהם שהם רצו מאד לקיים מצווה, ולא היו מוכנים לוותר על ההזדמנות לקיים אותה.

המרגלים

1. מה היה חטא המרגלים לפי פרשן אחד?

תשובה

לפי הרמב"ן, המרגלים דיברו אמת אבל כיוון שאמרו "אפס" הם העבירו מסר שלא נוכל לנצח את העם היושב בארץ ופה היה חטאם.

לפי רש"י, המרגלים סיפרו בכוונה דברים שיגרמו לעם להילחץ ולפחד ולכן הם הזכירו את עמלק כי ידעו שעם ישראל מפחד מעמלק.

2. מדוע רצו המרגלים להישאר במדבר לפי פרשן אחד? **לפי הרמח"ל** המרגלים רצו להישאר במדבר כדי לשמור על הכבוד שלהם. כיוון שהם ידעו שבמדבר יש לכם כבוד והם נשיאים, אך בארץ זה לא יהיה כך לכן העדיפו להישאר במדבר.

3. מצא מקרים של מידה כנגד מידה בחטא המרגלים? **המרגלים תרו את הארץ ארבעים יום**, בני ישראל נשאר במדבר 40 שנה. **המרגלים דיברו על ארץ ישראל שהיא מרכז העולם לשון הרע**, לשונם השתרבה והגיעה עד הטבור שלהם שהוא מרכז הגוף.

קורח ועדתו

1. מה פירוש המשפט: **"אוי לרשע ואוי לשכנו"** ומה הקשר לקורח ועדתו? **לפי חז"ל** שכניו של האדם משפיעים על ההתנהגות שלו. קורח היה שכן של שבט ראובן והוא גרם להם להצטרף למחלוקת יחד איתו.

2. מה הטענות של קורח על משה? **טענה א** רב לכם - לקחתם לעצמכם יותר מדי תפקידים אהרון כהן משה מלך. **טענה ב** - "כל העדה כולם קדושים" - כולם היו במעמד הר סיני ולא רק אתם, ולמה אתם מתנשאים על קהל ה'.

3. מה היה המניע הנסתר שגרם לקורח למרוד במשה? **הכוונה האמיתית היא שהוא לא קיבל תפקיד כמו שאר בני הדודים שלו והוא דאג לעצמו.**

4. און בן פלד מוזכר בתחילת המחלוקת אך לא מוזכר בסופה מדוע? און בן פלד חלק על משה בתחילה יחד עם קורח, אשתו של און אמרה לו שגם אם קורח ינצח הוא ישאר תלמיד וגם עם משה ינצח הוא ישאר תלמיד, אז אין לו למה לחלוק והיא דאגה להוציא אותו מהמחלוקת.

בנות צלפחד

1. מה היה המקרה עם בנות צלפחד? אבא של בנות צלפחד נפטר ולא היו לו בנים, הם ביקשו לרשת את נחלת אביהם למרות שאין להם אחים ורק אח היה יורש בתקופתם.
2. מה אמר משה לבנות צלפחד? הוא לא ידע מה לומר להן וביקש לשאול את ה'. ה' אמר לו שהם דוברות דברים כנים ושאלו אין בן הבנות ירשו את הנחלה.
3. למה נעלמה ההלכה ממשה במקרה של בנות צלפחד? כיוון שמשה אמר לבני ישראל: "כל דבר קשה תביאו אלי ואפתור לכם" הקב"ה החשיב את זה בתור גאווה, והשכיח ממשה את ההלכה של בנות צלפחד, כעת כשבאו אליו הוא לא ידע מה לענות.
4. מדוע מיוחסות בנות צלפחד ליוסף? גם יוסף אהב את הארץ וביקש מבני ישראל שיקחו אותו לקבורה בארץ וגם בנות צלפחד אהבו את הארץ וביקשו בה נחלה ולכן הם דומים.
5. מה ביקשו בני שבט מנשה בעקבות סיפור בנות צלפחד? הם ביקשו שבנות צלפחד יתחתנו עם גברים משבט מנשה, כדי שהנחלה שלהם תשאר בתוך השבט.

ספר מלכים

חלום שלמה פרק ג

1. מה הם הדברים שהציע ה' לשלמה בחלום שלמה? ה' הציע לשלמה חכמה או עושר או חיים ארוכים על ממלכתו.
2. מה ביקש שלמה ואיך הגיב לכך ה'? שלמה ביקש חכמה כדי שיוכל לשפוט את עם ישראל. הקב"ה השיב לשלמה שכיוון שביקש חכמה הוא יקבל גם חכמה וגם עושר. לגבי חיים אמר לו ה' שאם ילך בדרך ה' יקבל חיים.

חטאי שלמה

1. מה היו חטאי שלמה? שלמה נשא נשים נכריות רבות, והוא הרבה בסוסים למרות שהתורה לא מתירה זאת. בגלל שהוא נשא נשים רבות, הן גרמו לו לבנות בתים לעבודה זרה בירושלים. בגלל שהוא קנה הרבה סוסים, הוא החזיר את העם למצרים למרות שאסור היה לחזור לשם.
2. מה הסיבה ששלמה הרבה נשים נכריות? כיוון שבתקופתם העם היה הולך אחרי דתו של המלך, שלמה חשב שאם הוא יתחתן עם נסיכות של גויים, כאשר המלך ימות הוא ימלוך אחריהם והעם כולו יתגייר.
3. מה העונש שקיבל שלמה בעקבות חטאיו? העונש הוא פילוג המלוכה אבל מפאת כבוד אביו דוד, העונש יחול רק בתקופת בנו רחבעם.

רחבעם ופילוג המלוכה

1. מה היה המעשה הסמלי שעשה אחיה השילוני עם ירבעם? אחיה פגש את ירבעם בשדה, הוא לקח שמלה חדשה וקרע אותה לשנים עשר חלקים. עשרה חלקים הוא השאיר ביד ירבעם, זה סימל שעשרה שבטים מעם ישראל ילכו עם ירבעם ושני שבטים אחרים עם רחבעם בנו של שלמה.
2. מה ביקש העם מרחבעם, עם מי הוא התייעץ ומה בחר להשיב, ואיך הגיבו העם? העם ביקש מרחבעם שיפחית את המיסים ויהיה פחות קשה איתם. רחבעם התייעץ עם הזקנים שאמרו לו להקשיב לעם ועם הצעירים שאמרו לו להשיב לעם שהוא יהיה יותר קשה מאביו. רחבעם הקשיב לצעירים והשיב שיהיה קשה יותר מאביו. כאשר העם שמע את דבריו הוא החליט למרוד ולרגום אותו באבנים.

אליהו הנביא ואחאב

1. מי בנה את העיר יריחו, למה אסור היה לבנותה מה היה עונשו? חיאל בית האלי שהיה שר בממשלתו של אחאב, בנה את העיר יריחו. יהושע קילל שמי שיבנה את העיר יריחו ברגע שהוא ישים את האבן הראשונה ימות בנו הבכור וברגע שיסיים את

הבנייה ימות בנו הצעיר. עונשו של יהושע התקיים בחיאל וכל בניו מתו כשהוא בנה את יריחו.

2. מה הוא מעמד הר הכרמל? לאחר שאליו כעס על דבריו של אחאב, אליהו הודיע שתהיה בצורת. אליהו הלך לנחל כרית ושם כלכלו אותו בלחם ובשר במשך שלוש שנים. לאחר שלוש שנים נחל כרית התייבש ואליהו הלך לאשה האלמנה בצידון.
3. כיצד הגיבה האשה האלמנה כאשר אליהו ביקש ממנה לדאוג לו לאוכל מה אמר לה אליהו? האשה אמרה שיש לה מעט קמח ושמן היא מכינה מזה אוכל לה ולבנה ולאחר מכן הם ימותו מרעב. אליהו אמר לה להכין לו ולה אוכל ולתת מעט לבנה והבטיח לה שכד הקמה לא יכלה וצפחת השמן לא תחסר ומעתה הקמח והשמן לא יגמרו וכך היה.
4. איך גרם ה' לאליהו לחזור לאחאב כדי שיוריד גשם? ה' גרם לבן האלמנה לחלות ולמות, האלמנה כעסה מאד על אליהו שבגללו בנה חלה ומת, אליהו רצה להחזיר את בן האלמנה לחיים אמר לו ה' שהתנאי הוא שאליו יחזור לאחאב ויוריד גשם.
5. מה קרה במעמד הר הכרמל? אליהו ביקש שני מזבחות מזבח לה' ומזבח לבעל. הוא שפך על המזבח שלו מים רבים והורה לנביאי הבעל לקרוא לבעל הם קראו לבעל עד הצהריים ושום דבר לא קרה. בצהריים אליהו קרא לה' וירדה אש מן השמיים ואכלה את הקורבן שהוא שם על המזבח. עם ישראל צעק ה' הוא האלוקים פעמיים. לאחר מכן לקחו את ארבע מאות נביאי הבעל והרגו אותם בנהר.
6. מה קרה אחרי המעמד? אשתו של אחאב רצתה להרוג את אליהו והוא ברח משם להר סיני.
7. מי דאג ללחם ובשר כשהיה בנחל כרית בזמן הרעב? העורבים הביאו לאליהו כל יום לחם ובשר, מים הוא שתה מהנחל עד שהנחל יבש.

כרם נבות

1. מה רצה אחאב מנבות מה השיב לו נבות ואיך זה הסתיים המקרה? אחאב רצה את כרם נבות, הוא אמר לנבות שיתן לו כסף או נחלה אחרת במקום. נבות השיב שזאת נחלת אבותיו והוא לא מוכן לתת את הכרם. אחאב חזר הביתה עצוב אשתו ראתה אותו שאלה מה קרה, הוא השיב לה שנבות לא מוכן למכור את הכרם. אשתו של אחאב השיבה שהיא תטפל בזה. היא לקחה שני עדי שקר שהעידו שנבות קילל את ה' ואת המלך, נבות הוצא להורג והכרם עבר לאחאב.
2. מה אמר אליהו לאחאב, כיצד הגיב אחאב לאליהו ומה נגרם מתגובתו? אליהו אמר לאחאב "הרצחת וגם ירשת?" כלומר: לא מספיק שרצחת את נבות, גם לקחת את כל הרכוש שלו לעצמך. אחאב הגיב לאליהו בכך ששם על עצמו שק ועשה תשובה. הקב"ה אמר לאליהו שכיוון שאחאב נכנע ועשה תשובה, העונש לא יבוא בימיו אלא בימי ילדיו.

מלכים ב: אליהו ואלישע

1. מי היה תלמידו של אליהו, ומה היתה בקשתו מאליהו, ומה היתה תשובת אליהו? תלמידו של אליהו היה אלישע, הוא ביקש מאליהו פי שניים כוח מאליהו, אליהו השיב לו אם תזכה לראותי כשיקחו אותי מכאן, אז תקבל מה שביקשת.
2. כיצד מת אליהו? אליהו ואלישע הלכו לנהר הירדן, אליהו בקע את נהר הירדן לשניים ובעודם הולכים בא רכב אש ופרשים ונכנס בין אליהו לאלישע והפריד ביניהם. אליהו עלה על רכב האש, ועלה איתו בסערה השמימה. בעודו עולה השמיימה, הביט אלישע על הרכב וצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. כיוון שאלישע הביט וראה כשלקחו את אליהו, הוא אכן קיבל פי שניים ברוחו מאליהו ועשה פי שניים ניסים מאליהו.

